

NACKA TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
2011-04-07
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 4541-10

KLAGANDE

Svenska Statoil AB, 556000-6834
118 88 Stockholm

Ombud: **AK**
c/o Svenska Statoil AB, Fastighetsavdelningen, 118 88 Stockholm

MOTPART

Miljö- och byggnämnden i Ludvika kommun
771 82 Ludvika

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Dalarnas län beslut den 23 juli 2010 i ärende nr 505-9313-09, se
domsbilaga 1

SAKEN

Föreläggande avseende genomförande av MIFO fas 1 inventering på fastigheten
Ludvika Prosten 3

DOMSLUT

Miljödomstolen ändrar det överklagade beslutet endast på det sättet att tidpunkten
för föreläggandets fullgörande ändras till tre (3) månader efter att denna dom vunnit
laga kraft.

Dok.Id 224530

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: nacka.tingsratt@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

BAKGRUND

Miljö- och byggnämnden i Ludvika kommun (miljönämnden) beslutade den 10 juli 2009 att förelägga Svenska Statoil AB (bolaget), med stöd av 26 kap. 19 och 21 §§ och med hänvisning till 2 kap. 2 § miljöbalken, att utföra inventering och riskklassning av fastigheten Ludvika Prosten 3 där bolaget bedriver verksamhet. Inventering och riskklassning ska enligt föreläggandet utföras i enlighet med följande punkter.

1. Inventering och riskklassning ska utföras i enlighet med Naturvårdsverkets MIFO-metodik, Metod för Inventering av Förorenade områden.
2. Blanketterna A, B och E samt riskklassningsdiagrammet ska fyllas i. Har undersökningar av mark eller vatten genomförts på fastigheten ska även C- och D-blanketterna fyllas i.
3. Har verksamheten tidigare bedrivits på annan/andra fastigheter ska en karta bifogas på vilken verksamhetsplatsen är markerad. Uppgift om aktuell fastighetsbeteckning ska finnas med.
4. Har det tidigare legat någon annan verksamhet på platsen som verksamhetsutövaren har kännedom om ska inventeringen även innehålla uppgifter om denna.

Uppgifterna skulle enligt föreläggandet vara kommunen tillhanda senast den 1 oktober 2009.

Bolaget överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Dalarnas län (länsstyrelsen) som ändrade tidpunkten för föreläggandets fullgörande och avslog överklagandet i övrigt.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har överklagat länsstyrelsens beslut till miljödomstolen och har, som dess talan får förstås, i första hand yrkat att miljönämndens beslut upphävs i sin helhet. I andra hand har bolaget yrkat att miljönämndens beslut ändras så att de uppgifter som begärs in anpassas till vad som är relevant för att göra en riskbedömning av risken för mark- och vattenföroreningar från en bensinstation som är i drift.

Till stöd för dess talan har bolaget anfört i huvudsak följande.

Som bolaget uppfattat saken ingår föreläggandet från miljönämnden som en del i ett länsöverskridande projekt som syftar till att öka kunskapen om förorenade områden. Då bolaget i dagsläget driver verksamhet på ca 700 anläggningar över hela landet fordras att resurserna prioriteras till de anläggningar som har störst behov. Vidare fordras att en sådan prioritering görs med en ändamålsenlig, systematisk och rationell metod. Bolaget genomförde under åren 1996 till 2002 en frivillig riskklassning av hela stationsnätet. Stationerna delades in i riskklass 1-3 där 1 innebär stor risk och 3 innebär låg risk. På stationer i klass 1 gjordes uppföljande markundersökningar. Den aktuella stationen bedömdes som riskklass 1 och vid markundersökning 1999 påträffades en liten förorening. Anmälan om upptäckt förorening gjordes till kommunen i november 2000. I juni 2002 informerades miljökontoret om tidplanen för saneringsarbetet. Eftersom föroreningen på den aktuella stationen bedömts vara mycket begränsad och av mindre allvarlig art har stationen nedprioriterats till förmån för mer förorenade stationer där behovet av resurser är betydligt större. Den typ av inventering som miljökontoret begärt kostar, enligt bolagets bedömning, i storleksordningen minst 30 000 kr att genomföra (egna resurser samt inköpta resurser).

Sedan några år pågår en kraftig omstrukturering av hela branschen där stora resurser läggs på utredningar, markundersökningar och sanering av bensinstationer som läggs ned. Bolaget har inte resurser att genomföra alla åtgärder samtidigt utan prioriterar i dagsläget stationer där föroreningsriskerna är stora samt stationer som läggs ned. Ett exempel på ett sådant projekt är bolagets automatstation i Ludvika

kommun som lades ned och sanerades under 2009. Under 2008 till dags dato har bolaget stängt och sanerat ca 100 bensinstationer.

Sammanfattningsvis anser bolaget att det väl uppfyller kraven i 2 kap. 2 § och 26 kap. 19 § miljöbalken eftersom den aktuella anläggningen tidigare har undersökts. Av 26 kap. 21 § miljöbalken framgår att verksamhetsutövare ska lämna de uppgifter som krävs för tillsyn. De uppgifter som miljönämnden begärt in baseras dock på en standardmall (NV Rapport 4918) som främst är utarbetad för att gälla äldre föroreningar i mark- och vattenområden. Uppgifterna som begärs in är mycket detaljerade och förutsätter att bolaget lägger egna och inköpta resurser för att kunna besvaras dem.

Bolaget anser att miljönämndens beslut inte är skäligt i enlighet med 2 kap. 7 § miljöbalken; dvs nyttan med att göra en inventering på just denna station är inte förenlig med den kostnad som krävs. Vidare anser bolaget det som orimligt att kräva in uppgifter i enlighet med en generell mall, ursprungligen framtagen för annat ändamål och dåligt anpassad för att bedöma risken från en pågående branschspecifik verksamhet.

Den aktuella fastigheten är upptagen i Länsstyrelsen i Dalarnas register över förorenade områden.

Miljönämnden, som vidhållit sitt beslut, har i yttrande anfört i huvudsak följande.

Kostnaden som bolaget har angivet för en MIFO fas 1 inventering är förhållandevis låg. Föroreningar kring tankanläggningar är oftast omfattande. Miljönämnden bedömer att kostnaden är skälig i förhållande till nyttan av kartläggningen.

Bolaget har redovisat att en markundersökning genomfördes 1999 där en liten förorening upptäcktes. Detta är ett bevis på att föroreningar förekommer och att det är motiverat med en MIFO fas 1 inventering för att säkerställa bedömningen av tidigare eller senare föroreningar.

Uppgift enligt standardmall är något mer betungande än en riskbedömning för verksamheter i drift. Miljönämnden anser att en MIFO fas 1 inventering är motiverad särskilt som det i det här aktuella fallet finns påträffade föroreningar.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet. Miljödomstolen gör följande tillägg.

I 26 kap. 22 § miljöbalken anges bl.a. att den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Om det är lämpligare får tillsynsmyndigheten i stället besluta att en sådan undersökning ska utföras av någon annan och utse någon att göra undersökningen.

Av motiven till bestämmelsen framgår att den som utövar verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenhet för människors hälsa eller påverkan på miljön kan föreläggas att utföra de undersökningar av verksamheten eller åtgärden och dess verkningar som behövs för att tillsynsmyndigheten på ett riktigt sätt ska kunna utföra sina tillsynsuppgifter. Verksamhetsutövaren ska själv svara för kostnaderna för undersökningarna. Undersökningsplikts omfattning ska bedömas med hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet, se prop. 1997:98/45 del 2 s. 282 f.

Miljödomstolen gör följande bedömning.

Bestämmelsen om verksamhetsutövarens egenkontroll i 26 kap. 19 § miljöbalken bygger på antagandet att verksamhetsutövaren själv har den bästa kunskapen om sin verksamhet och dess effekter på miljön. Genom bestämmelsen ges således verksamhetsutövaren själv det primära ansvaret för att miljölagstiftningen efterlevs. Det ankommer därför på verksamhetsutövaren att, enligt de allmänna hänsynsbestämmelserna i 2 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken, aktivt hålla sig informerad om verksam-

hetens påverkan på miljön genom att exempelvis utföra mätningar och provtagningar. Det är enligt motiven till miljöbalken dock inte fråga om att ersätta den offentliga tillsynen utan bara om att komplettera denna, se prop. 1997/98:45, del 1, s. 513. Bestämmelserna om egenkontroll innebär alltså inte något hinder mot att utfärda t.ex. ett föreläggande om undersökning för att identifiera förorenade områden.

Ett föreläggande får vidare grundas på de allmänna hänsynsbestämmelserna i 2 kap. miljöbalken eftersom dessa är rättsligt bindande. Av motiven till 2 kap. 2 § miljöbalken framgår att kraven på kunskap måste variera med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdernas art. Av betydelse blir då framför allt hur pass sannolikt det är att handlandet får konsekvenser för människors hälsa eller miljön och hur pass allvarliga dessa konsekvenser kan bli, se prop. 1997/98:45 del 1 s. 211 f. Miljödombstolen anser, med hänsyn tagen till arten av ifrågavarande verksamhet och den potentiella risken för allvarliga miljökonsekvenser, att kraven på kunskap kan ställas relativt högt.

Med stöd av 26 kap. 21 § miljöbalken kan tillsynsmyndigheten förelägga en verksamhetsutövare att lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynsmyndigheten kan t.ex. begära uppgifter som den behöver för övergripande, samordnande och uppföljande strategiskt miljöarbete. Tillsynsmyndigheten kan med stöd av denna bestämmelse endast begära sådana uppgifter och handlingar som inte förutsätter närmare utredning, t.ex. dokumentation som redan finns hos verksamhetsutövaren, se prop. 1997/98:45 del 2 s. 282. Bestämmelser om verksamhetsutövares utredningsplikt finns i 26 kap. 22 § miljöbalken. Tillämpningen av dessa bestämmelser grundas på att det finns fog för att kräva undersökningar av visst slag och omfattning. I den bedömningen ingår även att kostnaderna för och olägenheterna med undersökningen ska stå i rimlig proportion till behovet och nyttan med densamma.

Det framgår inte av motiven till miljöbalken hur förhållandet mellan bestämmelserna i 26 kap. miljöbalken och 2 kap. 2 § miljöbalken är tänkt. Av kommentarerna framgår dock att bestämmelserna i 26 kap. miljöbalken inte ska tolkas som att de innebär ett hinder mot att utfärda förelägganden enligt 2 kap. 2 § miljöbalken.

taren till 2 kap. 2 § miljöbalken framgår dock att bestämmelserna i 26 kap. miljöbalken mera tar sikte på miljöriskerna i den speciella verksamheten men att kunskapskraven knappast är strängare i 2 kap. 2 § miljöbalken, se Bertil Bengtsson m.fl., Miljöbalken, En kommentar, del I, supplement 7, juli 2008, sid 2:12.

Att ett föreläggande eller förbud ska vara riktat mot viss angiven adressat som blir föremål för en individuell bedömning innebär enligt miljödomstolen inget hinder mot att utfärda liknande förelägganden avseende liknande verksamheter. Det ligger i sakens natur att behoven av exempelvis undersökningar för att identifiera förorenade områden överensstämmer när det rör sig om liknande verksamheter. Det bakomliggande syftet med de likartade föreläggandena är att inhämta kunskap om verksamhetens påverkan på miljön.

Av utredningen i målet framgår att bolaget tidigare företagit vissa utredningar, bl.a. har en inventering av bolagets stationsnät med efterföljande riskklassning genomförts under åren 1996-2002. Vid markundersökning 1999 påträffades en förorening på den aktuella fastigheten Ludvika Prosten 3 vilket anmäldes till Ludvika kommun. Miljökontoret informerades om tidplanen för saneringsarbetet som beräknades vara utfört senast under 2007. Det har i målet inte framkommit att åtgärder har vidtagits för att vidare undersöka fastigheten eller sanera den förorenade marken.

Miljödomstolen finner mot bakgrund av utredningen att bestämmelserna i miljöbalken ger stöd för utfärdandet av föreläggandet. Vidare anser miljödomstolen att de undersökningar miljönämnden förelagt bolaget att genomföra är miljömässigt motiverade och att uppläggningsen är lämplig. Det kan inte anses orimligt att bolaget får acceptera en ökad kostnad genom de i föreläggandet beslutade undersökningarna. Inte heller vad bolaget i övrigt anfört förändrar denna bedömning. Med hänsyn härtill ska överklagandet avslås.

Beträffande tidpunkten för föreläggandets fullgörande har denna passerat. Miljödomstolen finner därför att tidpunkten ska ändras i enlighet med vad som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen ska ha inkommit till Nacka tingsrätt, miljödomstolen senast den 28 april 2011. Prövningstillstånd krävs.

Anders Enroth

Staffan Ljung

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Enroth, ordförande, och miljörådet Staffan Ljung. Enhälligt. Föredragande har varit beredningsjuristen Katrin Strömberg.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I MILJÖMÅL

Den som vill överklaga miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till miljödomstolen och måste ha kommit in till miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Miljööverdomstolen meddelar **prövningstillstånd**. Miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen har kommit till, eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står miljödomstolens avgörande fast. Det är därför

viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av miljödomstolens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende miljödomstolens dom enligt klagandens mening är oriktig,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Om klaganden anlitar ombud ska ombudet sända in fullmakt i original samt uppge namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.